

OCAK AYI FİYAT GELİŞMELERİ

6 Şubat 2023

Özet

Tüketici fiyatları ocak ayında yüzde 6,65 oranında artmış, yıllık enflasyon 6,59 puan düşerek yüzde 57,68'e gerilemiştir. Bu dönemde yıllık enflasyon hizmet grubunda yükselirken diğer alt gruplarda düşüş kaydetmiştir. Enerji grubunda aylık fiyat artışı doğal gaz fiyatlarındaki gerilemenin etkisiyle nispeten ılımlı seyretmiştir. Gıda aylık enflasyonu yüzde 6,62 olurken, bu gelişmede ekmek-tahıllar ile et, süt ve bunlarla bağlantılı ürünlerdeki gelişmelerin etkisi belirleyici olmuştur. Temel mal grubunda yıllık enflasyon diğer temel mallarda daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda düşüş kaydetmiştir. Aylık bazda ise dayanıklı tüketim mallarındaki fiyat artışı öne çıkmıştır. Ocak ayında en belirgin artış hizmet grubunda kaydedilirken, bu gelişmede asgari ücret ve gıda fiyatlarından etkilenen kalemlerin yanı sıra, yeniden değerlendirme oranının etkilediği hizmet grupları, dönemsel fiyatlama davranışına sahip sağlık ve ulaştırma hizmetleri gibi kalemler ile geçmiş enflasyona endeksleme eğilimi güçlü olan grupların etkisi hissedilmiştir. Üretici fiyatları ocak ayında enerji fiyatlarındaki gerilemeye karşın, diğer imalat sanayi sektörlerinde gözlenen fiyat artışları neticesinde yükseliş kaydetmiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle aylık artış B ve C göstergelerinde güçlenmiş, yıllık enflasyonlar ise B göstergesinde yüzde 57,05'e gerilerken, C göstergesinde yüzde 52,97'ye yükselmiştir.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Ocak ayında tüketici fiyatları yüzde 6,65 oranında artmış ve yıllık enflasyon 6,59 puan azalarak yüzde 57,68 seviyesine gerilemiştir (Grafik 1 ve Tablo 1). Yıllık değişim oranı, B endeksinde 0,63 puan düşerek yüzde 57,05 olurken, C endeksinde 1,04 puan yükselerek yüzde 52,97 olmuştur (Grafik 2).

Hanehalkı tüketim kalıplarındaki değişimleri göz önüne alarak, TÜİK tüketim sepeti ve ağırlık yapısını her yıl başında güncellemektedir. 2023 yılında enerji ve hizmet gruplarının sepet içindeki ağırlıkları artarken temel mal ve alkol-tütün-altın gruplarının ağırlıkları gerilemiştir. Gıda grubunun sepet içindeki ağırlığında, işlenmemiş gıdanın payındaki düşüşe karşın işlenmiş gıdanın payının artmasıyla önemli bir değişim olmamıştır. B göstergesinin ağırlığının ise bir önceki yıla kıyasla sınırlı bir oranda arttığı izlenmiştir.

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, önceki aya göre hizmetin katkısı 1,71 puan artarken, enerji, gıda, temel mal ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 3,99; 1,96; 1,81 ve 0,54 puan azalmıştır. Mevsimsellikten arındırılmış verilerle incelendiğinde, aylık artışlar önceki aya kıyasla B ve C endekslerinde belirgin şekilde yükselmiştir (Grafik 3). Fiyat artışları B endeksini oluşturan grupların geneline yayılırken, hizmet grubundaki yükseliş öne çıkmıştır (Grafik 4).

Hizmet fiyatları ocak ayında yüzde 12,70 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 6,93 puan artarak yüzde 62,42 olmuştur. Aylık fiyat artışları grup geneline yayılırken, yıllık enflasyon ulaştırma hizmetleri dışındaki tüm alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 5). Asgari ücret ve gıda fiyatlarından görece daha fazla etkilenen lokanta otel grubunda fiyatlar yüzde 12,73 oranında artmış ve yıllık enflasyon yüzde 75,13 düzeyine ulaşmıştır. Diğer hizmetler alt grubunda fiyatlar aylık bazda yüzde 16,10 oranında yükselmiş, bu gelişmede bakım-onarım, sağlık, yeniden değerlemeye bağlı kalemler ve eğlence-kültür hizmetlerinin etkisi hissedilmiştir. Kira alt grubunda aylık artış yüzde 9,75 ile güçlenmiş ve yıllık enflasyon yüzde 57,07 düzeyine ulaşmıştır. Ulaştırma hizmetlerinde fiyatlar yönetilen hizmetler öncülüğünde yüzde 10,23 oranında artarken, bu dönemde yıllık enflasyon yüzde 77,97 seviyesine gerilemiştir. Haberleşme hizmetleri aylık fiyat artışı yüzde 8,14 olarak gerçekleşirken, bu grupta yıllık enflasyon yüzde 37,42'ye yükselmiştir.

Temel mal grubunda yıllık enflasyon 4,14 puan azalışla yüzde 44,82 olmuştur. Ocak ayında yıllık enflasyon, diğer temel mallarda daha belirgin olmak üzere, tüm alt gruplarda gerilemiştir (Grafik 6). Dayanıklı mal fiyatları (altın hariç) yüzde 4,92 oranında yükselirken alt grup yıllık enflasyonu 2,11 puan azalışla yüzde 46,02 olarak gerçekleşmiştir. Fiyat artışları alt grup geneline yayılmış, otomobil, mobilya ve beyaz eşya bu gelişmeyi sürükleyen kalemler olmuştur. Diğer temel mallarda, ilaç fiyatlarının (yüzde 17,96) sarkan etkisiyle fiyatlar yüzde 4,01 oranında yükselmiş, yıllık enflasyon 9,05 puan düşüşle yüzde 56,86 seviyesine gerilemiştir. Giyim ve ayakkabı fiyatları yüzde 1,75 oranında gerilemiş, sezon etkisinin geçen yıldan daha güçlü olmasıyla yıllık enflasyon 1,69 puan düşüşle yüzde 23,32 olarak gerçekleşmiştir.

Enerji fiyatları yüzde 1,59 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 39,40 puan azalarak yüzde 55,03 seviyesine gerilemiştir (Grafik 7). Ocak ayında, şebeke suyu fiyatlarındaki artışlar (yüzde 10,23) devam etmiştir. Uluslararası petrol ile propan ve butan fiyatlarındaki gelişmeleri takiben akaryakıt (yüzde 4,24) ve tüp gaz (yüzde 3,40) fiyatlarında artış gözlenmiştir. Öte yandan, İstanbul'da doğal gazda uygulanan indirimin fiyatlara yansdığı (yüzde -6,93) izlenmiştir.

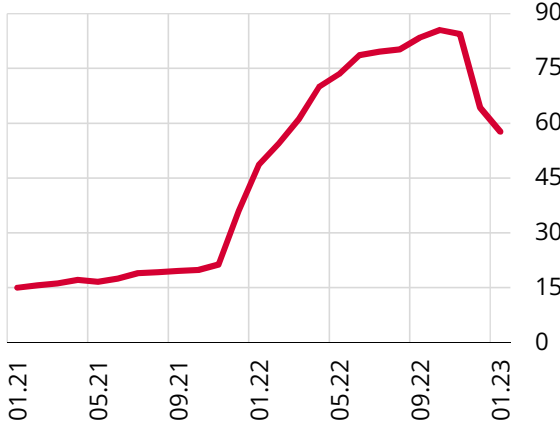
Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları aylık bazda yüzde 6,62 ile son yıllardaki tarihsel ocak ayı ortalamasının üzerinde artış kaydetmiş, grup yıllık enflasyonu 6,87 puan gerileyerek yüzde 71,00 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 4,45 puan azalışla yüzde 68,80'e, işlenmiş gıdada ise 8,44 puan düşüşle yüzde 73,56 seviyesine gerilemiştir (Grafik 8). Mevsimsellikten arındırılmış veriler sebze grubunda daha belirgin olmak üzere, taze meyve ve sebze fiyatlarında gerilemeye işaret etmiştir. Gıda fiyatları ocak ayı artışında ekmek-tahıllar ile et, süt ve bunlarla bağlantılı ürünlerdeki fiyat gelişmelerinin etkisi belirgin olmuş, nitekim aylık gıda artışının dörtte üçü söz konusu kalemlerden kaynaklanmıştır.

Alkollü içecekler ve tütün ürünleri grubunda fiyatlar yüzde 11,19 oranında yükselirken, yıllık enflasyon 14,51 puan düşüşle yüzde 50,60 olarak gerçekleşmiştir. Üretici fiyatlarına bağlı otomatik vergi artışı, grup fiyatlarını yukarıya çeken ana unsur olmuştur.

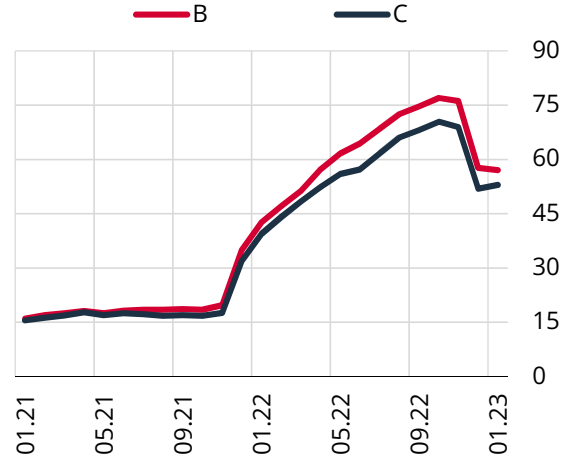
Yurt içi üretici fiyatları ocak ayında yüzde 4,15 oranında artmış, yıllık enflasyon 11,26 puan azalarak yüzde 86,46 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Ana sanayi gruplarına göre bakıldığında, enerji fiyatları ocak ayında gerilerken, diğer alt gruplarda fiyat artışları güçlenmiştir. Öte yandan, yıllık enflasyon alt grupların tümünde düşüş kaydetmiştir (Grafik 10). Aylık fiyat gelişmeleri sektörler bazında incelendiğinde, içecekler, kömür ve linyit, tütün ürünleri, temel eczacılık, mobilya, gıda ve inşaat bağlantılı kalemlerin öne çıktığı izlenmiştir.

Grafik ve Tablolar

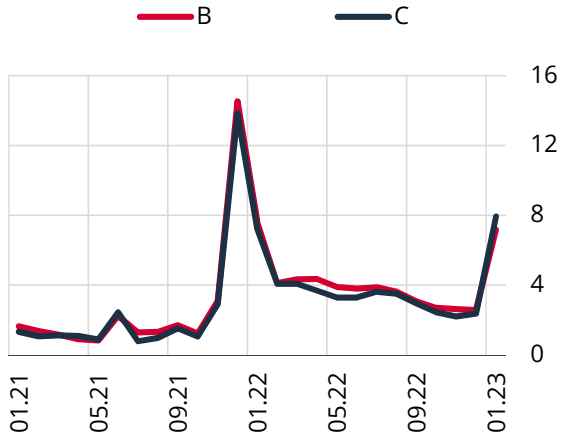
Grafik 1: TÜFE (Yıllık % Değişim)

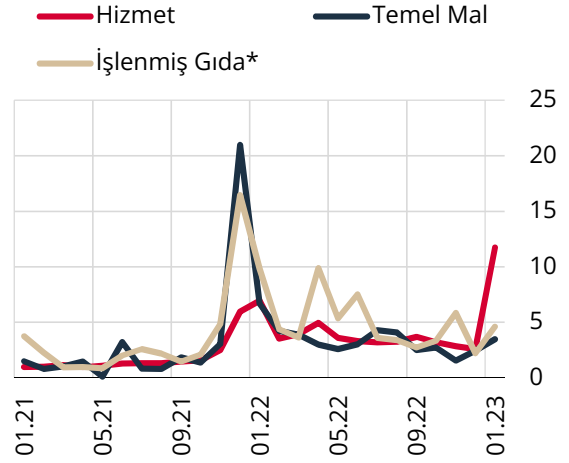
Grafik 2: B ve C (Yıllık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

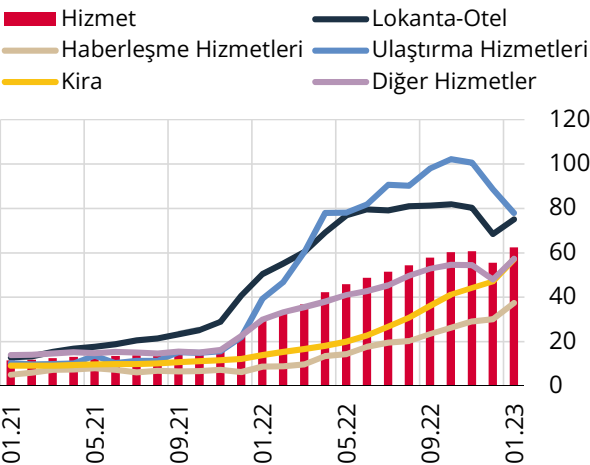

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Aylık % Değişim)

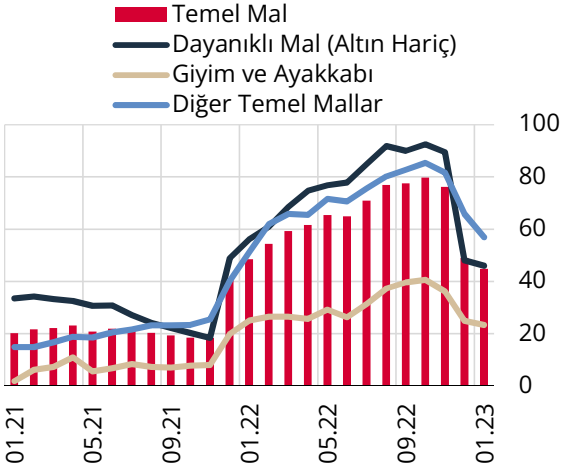

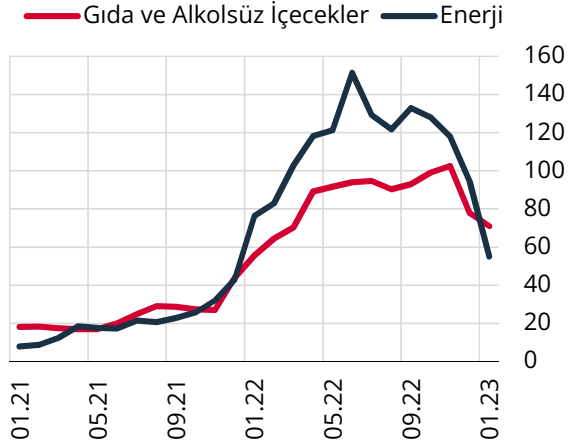
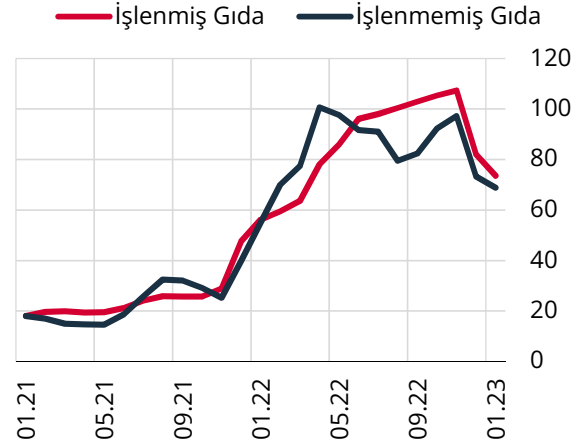
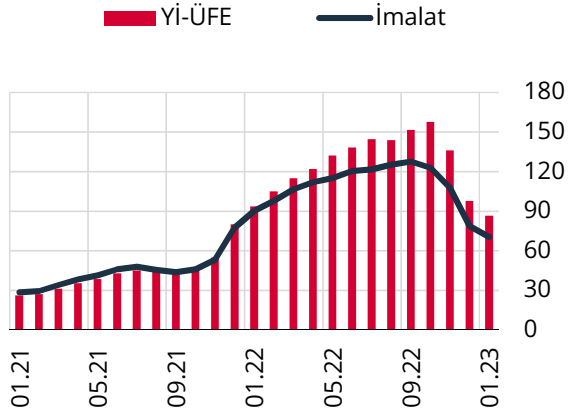
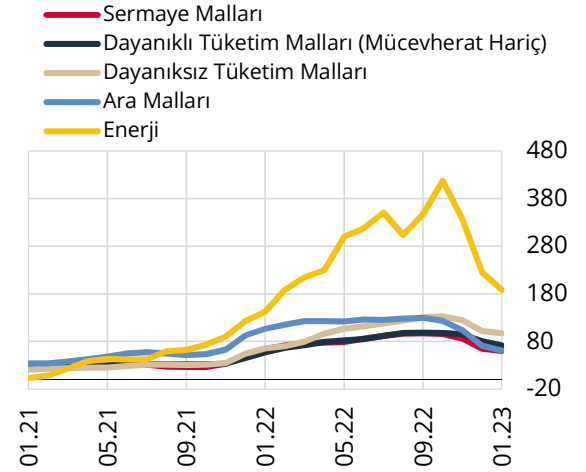
* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 7: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)**Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda (Yıllık % Değişim)****Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)****Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları (Yıllık % Değişim)**

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Oca.23	Oca.22	Oca.23	Oca.22
TÜFE	6,65	11,10	57,68	48,69
1. Mallar	4,47	12,22	55,76	55,82
Enerji	1,59	27,41	55,03	76,38
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	6,62	10,90	71,00	55,61
İşlenmemiş Gıda	9,22	12,11	68,80	54,98
Taze Meyve-Sebze	6,39	20,82	57,22	43,96
Diğer İşlenmemiş	11,00	7,94	75,57	60,56
İşlenmiş Gıda	4,72	9,82	73,56	56,20
Ekmek ve Tahıllar	6,23	7,69	67,26	61,85
Diğer İşlenmiş	3,98	11,04	77,14	53,15
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	4,08	7,82	45,23	48,70
Temel Mallar	3,20	6,15	44,82	48,49
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	4,92	6,43	46,02	56,24
Giyim ve Ayakkabı (*)	-1,75	-0,41	23,32	25,04
Diğer Temel Mallar	4,01	10,01	56,86	51,23
Alkollü İçecekler ve Tütün	11,19	21,90	50,60	45,34
Altın	5,73	-0,15	43,46	75,92
2. Hizmetler	12,70	7,89	62,42	29,56
Kira	9,75	2,76	57,07	13,89
Lokanta ve Oteller	12,73	8,45	75,13	50,40
Ulaştırma Hizmetleri	10,23	16,88	77,97	39,31
Haberleşme Hizmetleri	8,14	2,41	37,42	8,74
Diğer Hizmetler	16,10	9,20	57,41	30,04
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	7,07	7,49	57,05	42,66
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	7,67	6,94	52,97	39,45
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	6,13	10,41	56,64	47,96
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	6,68	8,84	56,84	49,34

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Ocak 2023		Ocak 2022	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	4,15	86,46	10,45	93,53
Madencilik	3,69	6,08	101,51	17,36	86,51
İmalat	83,81	5,12	70,49	10,16	90,29
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	78,48	5,22	70,71	10,12	86,21
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	68,94	5,65	75,54	10,66	80,46
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	11,96	-3,13	237,14	10,62	138,48
Su Temini	0,55	2,15	116,64	8,61	25,88
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		3,46	60,98	9,84	106,40
Dayanımlı Tüketim Malları		7,34	69,42	13,14	58,49
Dayanımlı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		7,51	71,23	13,72	56,81
Dayanısız Tüketim Malları		8,19	97,14	10,66	65,25
Sermaye Malı		6,29	60,19	9,59	63,25
Enerji		-0,64	188,23	11,92	142,06

Kaynak: TÜİK.